

Overzicht maatregelen en regelingen sociaal domein 2016

Uitgevoerd door gemeenten, uitvoeringsinstanties en zorgverzekeraars.

1. Per 1 januari 2016 geldt een *taaleis* voor aanvragers van een bijstandsuitkering: de persoon moet de Nederlandse taal voldoende beheersen. Voor mensen die voor 1 januari 2016 al in de bijstand zaten gaat de verplichting op 1 juli 2016 in. De belangrijkste andere *arbeidsverplichtingen* voor bijstandsgerechtigden zijn: a. verplicht in laten schrijven bij uitzendbureaus (als een uitzendbureau je niet wil inschrijven dan oordeelt de gemeente dat dat niet verwijtbaar is) b. er geldt een verhuisplicht als je een baan elders in het land kunt krijgen. Het moet wel gaan om een situatie waarin geen banen beschikbaar zijn in de eigen regio, als het een arbeidscontract is voor minimaal een jaar en als het minimumloon verdiend kan worden. c. er geldt een maximale reistijd voor woon-werkverkeer van 3 uur per dag.

2. Uitkeringsgerechtigden met een minimumuitkering hebben te maken met de *kostendelersnorm*. Het gaat om personen die met meerdere volwassen personen in 1 huis wonen waardoor de kosten voor levensonderhoud met elkaar gedeeld kunnen worden. Afhankelijk van het aantal personen die in het huis wonen wordt de uitkering lager: 2 personen naar 50%, 3 personen naar 43,3%, 4 personen naar 40% en 5 personen naar 38% van het minimum. De maatregel geldt niet voor: inwonende kinderen van 18 tot 21 jaar, studenten, leerlingen BBL, bewoners in woon-zorggroepen (met hoofdverblijf in eigen woning) en onderhuurders of kostgangers met een contract. Voor alle andere huisgenoten -ook inwonende ouders en mantelzorgers!- geldt de regeling wel. Voor personen die een IOAW of IOAZ uitkering hebben geldt dat 50% van de uitkering gekort wordt, ongeacht het aantal medebewoners. Deze korting wordt stapsgewijs toegepast tussen 1 juli 2015 en 1 januari 2019. De gemeente heeft de beleidsvrijheid om af te wijken van de wetsmaatregelen.

De kostendelersnorm geldt ook voor de Aanvullende Inkomensvoorziening Ouderen en de uitkering van de Algemene Nabestaanden Wet. De AOW wordt ontzien, toepassing van de norm is uitgesteld tot januari 2018 en zal misschien helemaal geschrapt worden.

3. Voor personen met een bijstandsuitkering, IOAW of IOAZ geldt de '*tegenprestatie naar vermogen*': de gemeenten mogen hen verplicht laten werken met behoud van uitkering. De gemeente moet wel uitgaan van de persoonlijke wensen en kwaliteiten van de persoon. Het werk wordt verricht in een beperkte periode en het mag niet om werkzaamheden gaan die anders betaald zouden worden. Mantelzorgtaken worden als tegenprestatie beschouwd. De tegenprestatie hoeft niet te leiden tot verhoging van de kansen op betaald werk en mag niet een re-integratietraject doorkruisen. De gemeente heeft de beleidsvrijheid om eigen regels te maken en is niet verplicht om een tegenprestatie te vragen. De gemeente is wel verplicht om de regels voor de tegenprestatie in een verordening vast te leggen en daarin aan te geven wie wel en wie niet een

tegenprestatie moeten leveren. Alleenstaande ouders met volledige zorg voor kinderen tot 5 jaar zijn vrijgesteld van de tegenprestatie.

4. Voor alleenstaande ouders met een bijstandsuitkering of IOAW/IOAZ-uitkering geldt de *alleenstaanden-norm van 70%* van het minimum. Ze ontvangen een extra bijdrage in het kind gebonden budget van de Belastingdienst, maximaal € 3.050,- per jaar. Het kind gebonden budget is gekoppeld aan de kinderbijslag en vervangt ook de alleenstaande ouderkorting. Alleenstaande ouders met een toeslagpartner ontvangen geen extra kindgebonden budget. De verlaging naar de alleenstaanden-norm gaat voor hen in per 1 januari 2016.

5. Vanaf 1 januari 2016 wordt voor *zelfstandigen zonder personeel (zzp'ers)* die in de bijstand komen het pensioenvermogen tot € 250.000,- vrijgelaten. Het pensioenvermogen boven dat bedrag telt wel mee als vermogen.

6. Personen met een minimuminkomen hebben mogelijk recht op de *individuele inkomenstoelage*. De gemeente bepaalt of iemand wel of niet in aanmerking komt voor deze toeslag op grond van drie voorwaarden: 1. Een langdurig laag inkomen 2. Rekening houdend met de 'krachten en bekwaamheden' van de persoon en 3. Voldoende inspanningen leveren om aan het werk te komen.

7. De mogelijkheden voor *bijzondere bijstand* voor chronisch zieken en gehandicapten, ouders met schoolgaande kinderen en AOW'ers zijn sterk beperkt. Voor de collectieve zorgverzekering kan nog wel bijzondere bijstand verstrekt worden, waarbij de bovengrens van 110% van het minimum geschrapt is. De gemeenten moeten meer persoonlijk maatwerk bieden en vooral steun geven aan de mensen die het 't meest nodig hebben, zoals gezinnen met kleine kinderen en alleenstaande AOW-ers. De bijzondere bijstand kan alleen verstrekt worden voor gemaakte of te maken kosten.

Andere maatregelen Werk en Inkomen

1. Er gelden nog 4 *kinderregelingen*:: de kinderbijslag, het kind gebonden budget, de inkomensafhankelijke combinatiekorting en de toeslag voor kinderopvang. De Tegemoetkoming onderwijsbijdrage en schoolkosten voor kinderen jonger dan 18 jaar (WTOS) is opgenomen in het kind gebonden budget.

2. Vorig jaar is de *Participatiewet* ingevoerd. In deze wet zijn de Wet Werk en Bijstand en delen van de Wet Sociale Werkvoorziening (WSW) en de Wajong samengevoegd. Twee derde van de banen in de WSW gaat de komende jaren verdwijnen, er blijven daar uiteindelijk nog maximaal 30.000 arbeidsplaatsen over. Er komen geen nieuwe arbeidsplaatsen in de WSW: de instroom wordt gestopt. Ook personen met een WSW-indicatie die op de wachtlijst stonden worden niet

toegelaten. Door de gemeente wordt vastgesteld of mensen met een arbeidsbeperking in aanmerking komen voor een baan bij een 'gewone' werkgever of voor beschermt werk (aangepast werk dat door de gemeente betaald wordt). Tot 2026 moeten er 125.000 extra banen komen voor arbeidsgehandicapten. Als het aantal banen niet gehaald wordt dan voert het kabinet een regeling in die werkgevers verplicht om werknemers met een arbeidsbeperking in dienst te nemen. Voor werknemers met een verminderd arbeidsvermogen verstrekt de gemeente aan de werkgever een loonsubsidie voor het verschil tussen de vastgestelde loonwaarde en het minimum.

Personen die voor 1 januari 2015 al een Wajong-uitkering hadden worden vanaf 1 april 2015 – per leeftijdsgroep - herkeurd door het UWV, in 2016 lopen deze herkeuringen door. Als uit het medisch dossier blijkt dat de persoon niet in staat is om betaald werk te verrichten dan wordt deze niet opgeroepen voor een herkeuring. Herkeurde Wajongers met een arbeidsvermogen gaan niet over naar de bijstand maar blijven recht hebben op een Wajong uitkering. Vanaf 1 januari 2018 wordt de uitkering wel verlaagd van 75 naar 70% van het minimumloon. Wajongers zonder arbeidsvermogen blijven een uitkering van 75% houden. In Friesland (een van de 35 arbeidsmarktregio's) is het Regionale Werkbedrijf de schakel tussen werkgevers en werkzoekenden. De 24 Friese gemeenten werken daarin samen met het UWV, de drie WSW-bedrijven, werkgevers- en werknemersorganisaties.

3. Wie door de hogere AOW-leeftijd tijdelijk niet genoeg inkomen heeft, kan een *overbruggingsuitkering* krijgen. De regeling geldt vanaf 1 januari 2016 ook voor mensen die tussen 1 januari 2013 en 1 juli 2015 een bepaalde arbeidsongeschiktheids- of pensioenuitkering hebben gehad.

4. In 2016 kunnen personen vanaf een leeftijd van 62 jaar in aanmerking komen voor de *werkbonus*. In 2015 was dit vanaf 61 jaar. De bonus kan aangevraagd worden bij de Belastingdienst en geldt als sprake is van een arbeidsinkomen tussen € 17.327,- en € 33.694,-. De bonus is – afhankelijk van het arbeidsinkomen – maximaal € 1.119,-.

5. AOW'ers die werken krijgen met ingang van 1 januari 2016 *bij ziekte* nog maar 13 weken lang hun loon doorbetaald (dat was 2 jaar).

6. In 2016 wordt 100 miljoen gereserveerd voor de *aanpak van schulden en armoede*. De gemeenten moeten de bedragen besteden. Belangrijkste doel is het tegengaan van armoede onder gezinnen met kinderen.

Arbeidsmarkt

De wet *Werk en Zekerheid* regelt de verbetering van de positie van flexwerkers, het versoepelen van het ontslagrecht en de verkorting van de WW-duur.

Flexwerk: oneigenlijk gebruik van flexcontracten wordt tegengegaan. Werknemers kunnen na

maximaal 4 tijdelijke contracten of na twee jaar dienstverband aanspraak maken op een vaste aanstelling. De wet moet 'draaieurconstructies' tegengaan. Een maand voor afloop van een tijdelijk arbeidscontract moet de werkgever dat aan de werknemer aanzeggen.

Versoepeling ontslagrecht: gericht op het soepeler wisselen van baan. Voor alle werknemers gelden dezelfde ontslagroutes: * bij bedrijfseconomische redenen en langdurige arbeidsongeschiktheid naar het UWV * bij andere oorzaken naar de kantonrechter.

Werknemers die ontslagen worden na een dienstverband van meer dan 2 jaar hebben recht op een wettelijke vergoeding: de transitievergoeding. De vergoeding – die maximaal € 76.000,- bruto kan bedragen - wordt ingezet voor het vergroten van kansen op een nieuwe baan, zoals voor scholing of outplacement. Als de werknemer het bedrag vrij wil besteden dan moet er belasting over betaald worden. De vergoeding wordt gebaseerd op het maandloon en het aantal dienstjaren. Voor werknemers die na hun 50e werkloos worden gelden hogere bedragen. De werkgever heeft een scholingsplicht: de werknemer heeft recht op beroepsgerichte scholing die betaald wordt door het bedrijf.

Verkorting duur WW: de WW wordt op termijn gesplitst in een publieke uitkering (betaald door de overheid) en in een CAO-uitkering (betaald door werkgevers en werknemers). De WW wordt vanaf 1 januari 2016 geleidelijk – per kwartaal een maand kortere duur - teruggebracht naar 24 maanden in 2019. Dat is dan de publieke uitkering. In CAO's kunnen aanvullingen afgesproken worden, zodat de WW bijvoorbeeld nog verlengd kan worden met een jaar CAO-uitkering.

Passende arbeid: na een half jaar WW wordt al het werk als passend gezien. Dat betekent dat het niveau of salaris van een baan geen belemmering mag zijn om die baan te accepteren of daarop te solliciteren. De maatregel geldt niet voor mensen die al voor 1 juli 2015 een WW-uitkering hadden.

Inkomensverrekening WW: werklozen met een WW-uitkering moeten elke maand het formulier 'Inkomstenopgave' opsturen naar het UWV, ook als er geen inkomsten zijn geweest (dan moet ingevuld worden 'geen inkomsten'). De uitkering wordt per kalendermaand betaald en pas overgemaakt na ontvangst van het formulier.

Van elke bruto verdiende euro mag de WW-er 30% zelf houden. Hierdoor loont het altijd om vanuit de WW aan het werk te gaan.

De inkomensverrekening geldt niet voor personen die al voor 1 juli 2015 een WW-uitkering hadden.

Zorg en nieuwe Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO)

1. Het *basispakket* van de zorgverzekering is per 1 januari 2016 uitgebreid. Het verplicht *eigen risico* stijgt met € 10,- naar € 385,-.

2. De *zorgtoeslag* is per 1 januari 2016 verhoogd: de maximale zorgtoeslag voor partners met € 114,- naar € 1.905,- en voor alleenstaanden met € 58,- naar € 992,-.

3. *De nieuwe WMO* verplicht gemeenten om meer zorgtaken en welzijnstaken uit te voeren. De burger heeft geen recht meer op een voorziening, de gemeente beoordeelt de situatie van de persoon en bepaalt dan welke voorziening nodig is: de maatwerkvoorziening. Medewerkers van de gemeente of van de sociale wijk/gebiedsteams voeren de ('keukentafel') gesprekken bij de burger thuis. In deze gesprekken – waar een mantelzorger en cliëntondersteuner (zoals van MEE of van een FSU-Steunpunt) bij aanwezig mogen zijn! - wordt bekeken in hoeverre de persoon hulp kan krijgen van kinderen, vrienden of burens of via een algemene voorziening (zoals een boodschappendienst). Als dit niet mogelijk is dan wordt vastgesteld welke persoonlijke voorziening nodig is. Je hebt recht op een afschrift van de rapportage door de medewerker. Na de vraag om zorg-steun duurt het maximaal 6 weken om het gesprek te voeren en de aanvraag in te dienen. De gemeente beslist dan binnen 2 weken. De gemeente kan hulp door kinderen, vrienden of burens niet afdwingen en heeft een wettelijke plicht om steun te geven. Er is sprake van een resultaatsverplichting door de gemeente: deze mag zelf bepalen op welke wijze en met welke voorzieningen persoonlijke steun wordt gegeven.

4. Gemeenten en zorgverzekeraars zijn samen verantwoordelijk voor de *zorg aan ouderen en gehandicapten die niet in een instelling wonen*. Het beleid is er op gericht dat deze personen langer thuis kunnen wonen: de zorg komt naar de mensen toe. Er wordt een scheiding aangebracht tussen zorg en wonen. Gevolg is dat mensen meer thuiszorg nodig hebben. Maar tegelijkertijd verliezen veel werknemers voor de huishoudelijke hulp bij de Thuiszorginstellingen hun baan. De huishoudelijke hulp moet meer gegeven worden door gezinsleden, familie en vrijwilligers. Gemeenten worden in 2016 8% gekort op hun budget voor huishoudelijke hulp aan ouderen. Ter verzachting van deze korting komt er in 2016 nog extra geld van het Rijk voor eenvoudige huishoudelijke hulp via de Huishoudelijke Hulp Toelage (HHT). Dat betekent dat er minder werknemers bij de thuiszorg ontslagen hoeven te worden en hulp kunnen blijven geven. Gemeenten houden nog 60% van het vroegere budget over voor het toepassen van maatwerkvoorzieningen. Het verzorgingstehuis in de huidige vorm zal op de langere termijn verdwijnen.

5. De *extramurale verpleging en persoonlijke verzorging* (zorg buiten een instelling, thuis bij de persoon) valt onder de Zorgverzekeringswet. De wijkverpleging heeft een belangrijke rol bij het mogelijk maken dat mensen langer thuis blijven wonen. In de Wet Langdurige Zorg is alleen nog de zware en langdurige zorg ondergebracht. De lage eigen bijdrage is in 2016 minimaal € 159,80 en maximaal € 838,60 per maand, de hoge eigen bijdrage maximaal € 2.301,40 per maand. De zorgverzekeraars worden vanaf 2017 ook verantwoordelijk voor de langdurige GGZ-zorg (met behandeling).

6. De cliënt kan blijven kiezen of de thuishulp in natura of via een *Persoons Gebonden Budget* (PGB) gegeven wordt. Voorwaarden voor het verkrijgen van een PGB zijn: * het budget goed

kunnen beheren * veilige en goede steun inkopen. Het PGB-bedrag wordt niet meer op de bankrekening van de cliënt gestort maar wordt beheerd door de Sociale Verzekerings Bank. PGB-houders worden intensiever gecontroleerd via huisbezoek: van 5% van de PGB-houders naar 20%.

7. Gemeenten hebben een *compensatieplicht*: ze moeten cliënten in staat stellen om hun huishouding te kunnen doen, zich te kunnen verplaatsen, hun dagelijkse levensverrichtingen te kunnen doen en de regie te kunnen voeren. Gemeenten moeten investeren in voorzieningen voor mantelzorgers, ter voorkoming van overbelasting. Dan gaat het om geld voor bijvoorbeeld tijdelijke vervanging (respijthulp) of voor logeerfaciliteiten bij cliënten thuis.

8. De gemeenten verstrekken een *tegemoetkoming voor chronisch zieken en gehandicapten* als 'maatwerkvoorziening' in de WMO of via de bijzondere bijstand (vaak opgenomen in de gemeentelijke collectieve zorgverzekering). De gemeente bepaald of de tegemoetkoming nodig is. De Tegemoetkoming ouders gehandicapte kinderen (TOG) is opgenomen in de kinderbijslag (2x kinderbijslag voor thuiswonend gehandicapt kind).